Sisäministeriö LAUSUNTO SM2021-00051

PO Airiainen Monna(SM) 09.02.2021

Viite

Asia

Liikenne- ja viestintävaliokunnan kuuleminen 11.02.2021 klo 12.00; E 153/2020 vp; Valtioneuvoston selvitys: EU-puheenjohtajamaan keskustelun avaus EU:n tasapainoisesta lähestymistavasta salaukseen sekä toimivaltaisten viranomaisten mahdollisuuksiin saada pääsy salattuun tietoon yksittäistapauksissa toimivaltuuksien puitteissa

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt sisäministeriöstä asiantuntijaa kuultavaksi etäkokoukseen sekä kirjallista asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston selvityksestä EU-puheenjohtajamaan keskustelun avaus EU:n tasapainoisesta lähestymistavasta salaukseen sekä toimivaltaisten viranomaisten mahdollisuuksiin saada pääsy salattuun tietoon yksittäistapauksissa toimivaltuuksien puitteissa.

Neuvoston edellinen puheenjohtajamaa Saksa käynnisti EU:ssa keskustelut tasapainoisesta lähestymistavasta digitaalimaailman salaukseen sekä toimivaltaisten viranomaisten mahdollisuuksiin saada pääsy digitaalisesti salattuun tietoon. Sisäministeriön laatimassa E-kirjelmässä (E 153/2020 vp) eduskuntaa tiedotetaan asian käsittelyn vaiheesta ja määritellään valtioneuvoston lähtökohdat EU-tason jatkokeskusteluja varten.

Saksa laati aiheesta päätöslauselman (13084/1/20) sekä asiakirjan toimenpiteistä päätöslauselman edistämiseksi (13550/20). Asiasta ei ole komission esitystä. Komissio kannattaa keskustelun jatkamista ja on tuonut esille lähestymistapaa, jossa tehokas salaus säilytetään viestinnän yksityisyyden ja turvallisuuden suojaamiseksi, mutta joka kuitenkin torjuu tehokkaasti rikollisuutta ja terrorismia. Jos komissiolta tulee aiheeseen liittyvä esitys, valtioneuvosto tarkastelee sitä huolellisesti ja muodostaa siihen kantansa sen jälkeen. Neuvoston uusi puheenjohtajamaa Portugal pohtii vielä, miten se lähtee asiakokonaisuutta edistämään.

Neuvoston asiakirjoissa korostetaan, että vahva salaus on luottamuksen ankkuri digitalisaatiossa ja perusoikeuksien suojelussa. Euroopan unioni tukee täysin vahvan salauksen kehittämistä, toteuttamista ja käyttöä. Salaus on välttämätön keino suojella perusoikeuksia ja hallitusten, teollisuuden ja yhteiskunnan digitaalista turvallisuutta. On selvää, että kaikki osapuolet hyötyvät tehokkaasta salausteknologiasta. Lainvalvontaviranomaiset ovat kuitenkin yhä riippuvaisempia sähköiseen todistusaineiston saatavuudesta torjuakseen tehokkaasti terrorismia, järjestäytynyttä rikollisuutta, erityisesti verkossa tapahtuvaa lasten seksuaalista hyväksikäyttöä sekä erilaista muuta tietotekniikka- ja tietoverkkorikollisuutta. Toimivaltaisille viranomaisille pääsy sähköiseen todistusaineistoon voi olla välttämätöntä paitsi tutkintojen suorittamiseksi ja siten rikollisten saattamiseksi oikeuden eteen, myös uhrien suojelemiseksi ja turvallisuuden takaamiseksi.

Näin ollen on löydettävä tasapaino sen välillä, että on edelleen turvattava sähköisen viestinnän yksityisyys ja turvallisuus vahvalla salauksella, mutta samalla on turvattava toimivaltaisten viranomaisten mahdollisuus käyttää laillisia valtuuksiaan päästä asiaankuuluviin tietoihin selkeästi määriteltyihin tarkoituksiin vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjunnassa. Päätöslauselmassa huomautetaan, että koska asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ei ole yhtä tapaa, innovatiivisia teknisiä ratkaisuja vahvan salausteknologian jatkuvan kehityksen ja käytön varmistamiseen ja salattujen tietojen lailliseen saatavuuteen on etsittävä läheisessä vuoropuhelussa toimivaltaisten viranomaisten, teknologiateollisuuden, viestintäpalvelujen tarjoajien, korkeakoulujen ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa. Salattuihin

tietoihin pääsyn mahdollistavien teknisten ratkaisujen on oltava laillisuus-, avoimuus-, tarpeellisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukaisia, sisäänrakennetun ja oletusarvoisen henkilötietojen suojan periaate mukaan lukien.

Sisäministeriö kannattaa vahvan salausteknologian käyttöä ja kehittämistä. Samalla tulisi kuitenkin mahdollistaa viranomaisille tietoturvallisesti tarkkarajainen ja oikeasuhtainen pääsy salattuun tietoon ja sähköiseen todistusaineistoon yksittäistapauksissa, kun on kyse vakavan rikoksen ennalta estämisestä ja tutkinnasta tai kansallisen turvallisuuden suojaamisesta. Sisäministeriö katsoo, että on tärkeää selvittää laajassa yhteistyössä viranomaisten, yksityisen sektorin, tutkijoiden, kansalaisyhteiskunnan ja tietosuojasta vastaavien tahojen kanssa, miten tällaiset tekniset mahdollisuudet voidaan viranomaisille luoda. Kaikkien esitettävien keinojen kohdalla tulee aktiivisesti arvioida suhdetta perusoikeuksiin, kuten yksityisyydensuojaan ja tietosuojaan.

LIITTEET

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi